MARTHA HJEMMET

Læreplan

Indhold

Martha Hjemmets læreplan 3
Martha Hjemmets læringssyn 3

Martha Hjemmets vuggestues læreplan 5

- Alsidig personlig udvikling 6
- Sociale kompetencer 7
- Sproglig udvikling 9
- Krop og bevægelse 10
- Natur og naturfænomener 12
- Kulturelle udtryksformer og værdier 13

Martha Hjemmets børnehaves læreplan 14

- Alsidig personlig udvikling 15
- Sociale kompetencer 17
- Sproglig udvikling 19
- Krop og bevægelse 21
- Naturen og naturfænomener 23
- Kulturelle udtryksformer og værdier 25

Børn med særlige behov 27

Martha Hjemmets læreplan

Ifølge dagtilbudsloven af 2007 § 8 skal alle dagtilbud udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan. Den pædagogiske læreplan skal give rum for leg, læring og udvikling af børn i dagtilbud. Den pædagogiske læreplan skal beskrive dagtilbuddets mål for børnenes læring inden for følgende temaer:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Sociale kompetencer.
3. Sproglig udvikling.
4. Krop og bevægelse.
5. Naturen og naturfænomener.
6. Kulturelle udtryksformer og værdier

Derudover skal dagtilbuddet beskrive, hvorledes man arbejder med børn med særlige behov.

Martha Hjemmets læringssyn

Når vi i Martha Hjemmet taler om læringssyn og tilrettelæggelse af læringsmiljøer, har vi først og fremmest opmærksomheden på, at visse forudsætninger skal være til stede, for at en optimal læring kan finde sted. Vi mener, at visse basale behov skal være dækket.

Med basale behov menes her behov for søvn, mad, sikkerhed og tryghed. Desuden er vi opmærksomme på mere jordnære behov, såsom at barnet er iført tøj, der passer til vejr og aktivitet. Et sultent, søvnigt, frysende og utrygt barn har ringe muligheder for at indgå i en optimal læreproces. I Martha Hjemmet prioriteres maden højt, og alle børn får hver dag et nærende og varieret måltid.

Dernæst vil vi fremhæve, at læring finder sted alle vegne. Vi læner os ikke op af en skolastisk læringsforståelse, hvor barnet ses som det tomme kar, der skal fyldes, og pædagogen, som den, der med passende mellemrum fylder på. Hos os er læring ikke synonym med undervisning. Vi ser læring som en biopsykologisk omprogrammering, hvor ny erkendelse finder sin vej, en udvikling og en dannelsesproces, som foregår hele tiden og allermest intenst i legen. Det betyder, at børns læring ikke kan styres ud fra en simpel input-/output-logik. Vi kan ikke styre eller kontrollere, hvor, hvornår og i hvilken form læring finder sted. Vi kan ikke sætte lighedstegn mellem det stof, der eventuelt søges fyldt på barnet, og barnets faktiske læringsudbytte.

”Læring foregår i processer og er socialt forankret. Barnets læring er et produkt af samspillet mellem barnet selv og omgivelserne. Barnet er ikke passiv modtager, men derimod aktivt og medproducerende af samspillet og læringen. Praksis er levende og i bevægelse.” (Fra: ”Inklusionens pædagogik”, Carsten Pedersen (red.))

Vi har i vores læreplan valgt at prioritere beskrivelsen af vores læringssyn forholdsvist meget. Vi mener, at det er væsentligt med en forståelse af vores læringssyn som baggrund for vores argumentation for samt beskrivelse af vores pædagogiske praksis. Vi læner os i Martha Hjemmet op af en situeret og relationel betinget læringsforståelse. Altså at læring ikke overvejende er en indre kognitiv proces, men opstår i en situation tilknyttet en særlig kontekst og formet af relationerne, der indgår i den givne kontekst.

Vi mener, at læring har at gøre med erhvervelse af vaner, kundskaber og færdigheder og i særdeleshed tillige med dannelse af identitet. Børns læring og udvikling sker gennem deres deltagelse i de sammenhænge, hvori de indgår. Et centralt begreb bliver derfor *deltagelse*. At være deltager fordrer, at barnet er værdsat og har medindflydelse i fællesskabet. Derudover er forudsætningen for, at der finder læring sted, at barnet oplever deltagelsen som *meningsfuld*.

Mening er produktet af forhandlinger mellem deltagere i konkrete situationer. Oplevelsen af, at noget er meningsfyldt, giver engagement og intensitet, der er nødvendige ingredienser i en vellykket læringsproces. Psykolog og lektor ved DPU Hans Henrik Knoop siger: ”Glade børn lærer mere.” Han fremhæver legens betydning i forhold til børns læring. Børn lærer mest intenst og effektivt via leg. Det gør de bl.a., fordi det i legen er lysten, der driver værket.

Børn lærer mest, når de er aktive, nysgerrige, drevet af den lærelyst, som de er født med, og når de mødes af meningsfulde udfordringer, som der er perspektiv i sammen med mennesker, som de har det godt sammen med. I legen snakker børnene om det, de er i gang med, og de beslutter i fællesskab, hvad de videre skal gøre. Deres udsagn og handlinger kan opfattes som udtryk for engagement og intensitet. I legen forhandles desuden de givne spilleregler.

”Deltagerne udvider, bekræfter eller omfortolker det, som foregår, og som de selv er en del af. Det er netop denne genforhandling af den fælles mening, der giver anledning til oplevelsen af mening og oplevelsen af tilhørsforhold” (Fra: ”Inklusionens pædagogik”, Carsten Pedersen (red.))

Afgørende bliver det så for barnet, at det får mulighed for netop deltagelse i fællesskaber, hvor læring og meningsforhandling finder sted. Nogle gange ekskluderer børn sig selv fra et fællesskab og det kan være ganske uproblematisk. Andre gange kan det være vanskeligt for børn at finde vej til eller at få adgang til fællesskaber. Desuden er ikke alle positioner eller deltagelsesmåder lige rare eller lige hensigtsmæssige. Derfor mener vi, at børn indimellem har brug for hjælp fra os voksne til at udvikle deltagelsesmåder eller muligheder.

Noget af det, der kendetegner en god børneleg, er, at den er selvstyret af børnene, og der er en høj grad af frihed og fravær af voksenstyring. Men begrundet i ovenstående beskrevne problematik og vores ønske i Martha Hjemmet om at arbejde for, at børns deltagelse i fællesskaber fremmes, samt at modvirke social eksklusion, så fordrer det nogle gange pædagogisk intervention. Den voksne kan intervenere ved at tilføre nye dimensioner til legen, der kan vække andre børns interesse, pædagogen kan formidle kundskab. Interventionen kan også have et mere støttende formål, hvor der søges et vendepunkt i legen. Under alle omstændigheder ser vi den voksnes ansvar som værende den, der skal arbejde for at fjerne hindringer i miljøet, som modvirker deltagelse og dermed læring.

Hermed har vi berørt de voksnes betydning for børns læring. Børn lærer også meget af at kigge på og lytte til os voksne samt af de voksnes måde at omgås andre voksne på, både kollegialt og i forældresamarbejdet, så ud over at være forbilleder kan vi bidrage til læring på en socialt inkluderende måde. De pædagogiske iagttagelser, der er baggrund for interventionen, skal derfor altid være samspilsfokuserede. I Martha Hjemmet vægter vi højt den pædagogiske refleksion og dialogen om hinandens arbejde. At intervenere i børns leg og forsøge at styre børns læreprocesser er selvsagt en vanskelig sag som aldrig kan formel eller regelsættes, men må vurderes fra den ene situation til den anden. Men refleksioner over praksis samt kollegial samtale og supervision kan medvirke til dannelsen af forestillinger om handlingens betydning for barnets læringsmuligheder set i et inklusionsperspektiv.

Sammenfattende kan siges, at vores perspektiv på læring altså er socialt og kontekstuelt og derfor ses det af afgørende betydning for os, at børnene har mulighed for deltagelse i fællesskaber. Vi udelukker dog ikke andre læringsforståelser og er også i Martha Hjemmet optagede af, at børn lærer forskelligt og i forskellige tempi. At børn lærer ved at bruge alle deres sanser. At børn lærer ved det, som kan kaldes mesterlære, hvor de spejler sig i såvel de voksne som i de andre børn. Vi er dog primært fokuserede på at skabe socialt inkluderende læringsmiljøer.

MARTHA HJEMMETS VUGGESTUES LÆREPLAN

Alsidig personlig udvikling

At arbejde med alsidig personlig udvikling er vigtig, fordi grundstenen til barnets identitet grundlægges gennem de første leveår. Derfor er det væsentligt, at barnet har mulighed for at få stimuleret mange sider af sin personlighed.

Vi møder verden med vores personlighed, og evnen til at indgå i og afkode sociale kontekster afgør, hvordan vi oplever os selv i forhold til den verden, der omgiver os. Væsentligt i dette arbejde er særligt at skabe forståelse hos det enkelte barn, at det har en personlig identitet, samtidigt med at det udvikler tolerance og rummelighed i forhold til andre mennesker.

For at lære sig selv at kende må barnet stilles i situationer, hvor det har mulighed for at spejle sig i tydelige voksne og de andre børn i gruppen. Barnet får dermed en mulighed for at placere sig selv i sin omverden, og omverdenen kan på samme måde orientere sig i forhold til barnet. Der er derfor ikke tale om en tilpasning af barnet, men derimod en gensidighed i udviklingen mellem barn og omverden.

Målene for barnet er

- At få en forståelse af hvem man er i forhold til andre
- At blive i stand til at udtrykke sig verbalt og kropsligt
- At udvikle forestillingsevne og fantasi
- At udvikle nysgerrighed overfor andre mennesker og deres kultur
- At blive selvhjulpen

I praksis understøtter vi alsidig personlig udvikling således:

- Samling
- Motivere børnene til selvhjulpenhed for at barnet får øjnene op for egne styrker og kompetencer. Eksempelvis: gå op af trapper, kravle op på trip-trap stol, vaske hænder, tage tøj af og på, dække bord osv. Vi opfordrer desuden børnene til at hjælpe hinanden
- Rytmik. Her er der fokus på barnets krop med de muligheder og begrænsninger den har. Samtidig er der fokus på de personlige og sociale sider af aktiviteterne. Dette kræver at aktiviteterne tilrettelægges så barnet får mulighed for både at udforske sig selv og samtidig spejle sig i de andre.
- Gruppesammensætning med fokus på forskellige kompetenceniveauer hos de enkelte børn. Gruppen får derfor mulighed for at dele kompetencer og er i et miljø, hvor de skiftevis kan lære fra sig og lære af de andre.

Sociale kompetencer

At arbejde med at støtte børnene i udviklingen af deres sociale kompetencer er vigtigt, fordi de sociale kompetencer er afgørende for vores evne til at kunne indgå i relationer med andre mennesker og derigennem løbende udvikle identiteten.

At lære at blive sig selv fordrer gode sociale kompetencer, for det er i samspillet med andre mennesker, at vi får mulighed for at få øje på hvem vi er. Når barnet vokser op, skal det dels lære at blive sig selv, dels kunne indgå i et fællesskab og samtidig fastholde sin egen identitet i fællesskabet. Dette fordrer sociale kompetencer.

Børn skal lære om grænser, både deres egne og andres, og om samfundets normer. Desuden skal børn i dag lære at navigere i mange forskellige sammenhænge. Med stærke sociale kompetencer kan barnet lære at se og analysere de forskellige sociale samspil. På den måde bliver de forankret i sig selv eller sagt på en anden måde, man bliver det gode skib, der sejler stødt.

Sociale kompetencer er ligeledes vigtige færdigheder at have for barnet senere i livet, såvel i uddannelsesårene som i arbejds- og privatlivet.

Sociale kompetencer udvikles i fællesskaber og gennem relationer til andre. Vi på Martha Hjemmet ser følgende forudsætninger for udviklingen af sociale kompetencer og derfor bestræber vi os på at:

- Børnene anerkendes og respekteres som de personer, de er, og de skal opleve, at de er en del af fællesskaber på Martha Hjemmet.
- Børnene skal opleve tryghed og tillid i deres relationer til voksne og andre børn på Martha Hjemmet. Vi er kendetegnet ved rummelighed og ved at tage afstand fra mobning, drilleri og eksklusion.
- Børnene skal inddrages og opmuntres til at være aktive deltagere, der samarbejder med andre og er med i demokratiske beslutningsprocesser.
- Børnene skal af os mødes på deres bedste intentioner.

Målene for udviklingen af sociale kompetencer er:

- At få en selvopfattelse (identitet) af, at de er gode nok, som de er, uanset baggrund, udseende, færdigheder eller mangel på samme.
- At have det godt sammen med andre mennesker.
- At finde sin styrke og sine ressourcer.
- At tilhøre en gruppe og fungere i den.
- At lære at løse konflikter.
- At kunne tilsidesætte behov.
- At være god til at kommunikere.
- At lære at vente på tur.
- At kunne vise omsorg for andre.
- At kunne dele med andre.
- At kunne fordybe sig i leg.
- At kunne danne venskaber.
- At kunne spejle sig i hinanden.

I praksis understøtter vi udvikling af de sociale kompetencer således:

- Snakke med børnene om deres familier, hvor de kommer fra, og hvad deres forældre laver.
- ”Morgenritual” – at de voksne siger godmorgen til børnene, kigger dem i øjnene, så børnene ved, de er blevet set og italesætter over for de andre børn, at: ”se xx er kommet”. De voksne sætter sig i børnehøjde. Den voksne hjælper barnet med at sige farvel til mor eller far om morgenen . Om eftermiddagen siger de voksne farvel til børnene, kigger dem i øjnene og signalerer, at de har set, barnet går.
- Der bliver holdt samling om morgenen med sangkasse.
- Vi tilrettelægger aktiviteter, der har fokus på inklusion og fællesskaber.
- Børnene hjælper hinanden med at dække bord når de skal spise, og de har på skift værtsrollen.
- Vi sætter ord på børnenes handlinger. De hjælper børnene med at løse konflikter ved at verbalisere børnenes intentioner.
- Vi hjælper børnene med at aflæse hinandens ansigtsudtryk.
- Der arrangeres ture ud af huset i små grupper, så børnene får mulighed for at opleve hinanden i en anden kontekst.
- Vi hjælper børnene med at deles om legetøjet, cyklerne på legepladsen osv.
- Vi opmuntrer til fælleslege og skaber legemiljøer, der lægger op til dette fx sætter flere stole efter busrattet, så børnene kan lege, de kører bus, og skiftes til at være chauffør. Eller laver en kasse med rekvisitter, der bruges, når man tager på stranden osv.
- Den voksne skaber rum til fordybelse, når en gruppe børn leger. Fx ved at afskærme dem og holde de andre børn væk fra området.
- Vi laver fælles aktiviteter på tværs af stuerne
- Når barnet fortæller, lytter den voksne lytter opmærksomt ved at gå i børnehøjde og gentage eller svare på det, barnet siger.
- Den voksne opfordrer børnene til at hjælpe hinanden og verbaliserer efterfølgende, at man har set, de har hjulpet hinanden.
- De voksne både aldersopdeler og aldersintegrerer grupperne, så de store kan hjælpe de små, og de små spejler sig i de store. Ved omvendt at aldersopdele grupperne får de forskellige aldersgrupper mulighed for at fordybe sig i aktiviteter, der er målrettet netop til deres alder.
- Der bliver arbejdet med dialogisk læsning og rytmikgrupper.

Sproglig udvikling

Sproget er en grobund for identitetsdannelsen.

Vi arbejder både med den verbale og den non-verbale kommunikation.

At arbejde med sprog er vigtigt, fordi det er et af de grundlæggende redskaber for, at et barn kan kommunikere og dermed indgå i sociale relationer med andre. Det er vigtigt, at det verbale sprog er nuanceret, så barnet kan indgå i legene med de andre børn i institutionen.

Sproget er vigtigt for at kunne udtrykke egne følelser og behov og kan være med til at forstå andres. Dette giver mulighed for, at barnet lettere kan være i stand til at løse konflikter på en hensigtsmæssig måde. Det udviklede sprog vil kunne give barnet større status i legen og dermed i gruppen. Ved at støtte barnet i at lære at aflæse andre børns signaler giver vi barnet værktøjerne til at kunne udvikle empati.

Mål for udviklingen af den sproglige kompetence er:

- At blive i stand til at udtrykke behov og følelser.
- At lære at løse konflikter.
- At få en udvidet begrebsforståelse.
- At blive forstået og forstå andre.
- At kunne danne venskaber.
- At få adgang til nye fællesskaber, der er baseret på dialog.
- At kunne fortælle et handlingsforløb.
- At udvikle fantasien.
- At kunne tænke abstrakt.
- At opnå selvforståelse.

I praksis understøtter vi den sproglige udvikling således:

- Vi opfordrer forældrene til at tale deres modersmål derhjemme.
- Vi opdeler børnene i små grupper, da det giver mere ro og overskuelighed for det enkelte barn, og den voksne bliver ikke forstyrret i sin kontakt til barnet.
- Vi stimulerer sproget gennem sange og sanglege.
- Vi italesætter vores daglige handlinger og børnenes handlinger, fx ”Nu hælder jeg mælk op til dig” eller ”Du kravler op på stolen”.
- Vi har samling hver dag, hvor der bliver sunget sange, som bliver understøttet af rekvisitter fra sangkassen, og vi snakker om, hvem der er der.
- Vi arbejder med dialogisk læsning
- Vi læser højt for børnene.
- Vi hjælper med at sætte ord på deres følelser og behov. Fx ”Jeg kan se, du er ked af det” eller ”Jeg kan se, du er sulten”, hvor vi samtidig laver tegnet for mad.
- Når børnene bliver skiftet oppe på puslebordet sættes der ord på den voksnes og barnets handlinger
- Vi bruger babytegn i hverdagen. Det giver barnet større mulighed for at blive forstået af den voksne og samtidig skabes der mulighed for at børnene indbyrdes kan kommunikere med hinanden
- Når barnet fortæller, lytter den voksne opmærksomt

Krop og bevægelse

At arbejde med krop og bevægelse er vigtigt, fordi barnet gennem bevægelse lærer om sig selv og sin omverden via sine sanser og derved opnår en større kropsbevidsthed. Sanselighed er afgørende for, at børn kan udtrykke følelser og behov, og derved udtrykke, at de fryser, er sultne, trætte og at noget er farligt eller dejligt.

Gennem bevægelse får barnet bl.a. styrket sin vestibulærsans, der er afgørende i forhold til balancenerven og koordinering.

Ligeledes styrkes barnets muligheder for læring på flere planer og evnen til at koncentrere sig.

Det er vigtigt at anerkende legens betydning i forhold til den motoriske og sociale udvikling og ikke mindst bruge bevægelse som et fælles tredje. Og først og fremmest skal børnene opleve glæde og begejstring ved at bevæge sig, da det blandt andet giver lyst, selvværd, gå-på mod, nysgerrighed og fysisk tilfredsstillelse.

Målene for barnet er

- At børnene opnår selvindsigt ved at lære deres egne og andres grænser at kende
- At lære hvordan man bruger kroppen. Hvad er det jeg kan? Barnet skal lære at hoppe, gå, løbe, rulle o.s.v.
- Udvikle deres identitet ved at udfordre egne fysiske grænser
- At hjælpe børnene til at udvikle selvværd

I praksis understøtter vi krop og bevægelse således:

- Vi tager børnene med på legepladser og på andre ture, hvor de kan udfordre deres fysiske kompetencer
- Vi lader dem klatre op og (falde) ned, løbe stærkt eller bevæge sig til musik i rytmik-rummet og på stuen.
- Vi laver et planlagt rytmikforløb, der er tilrettelagt ud fra børnenes udviklingsniveau
- Vi sprogliggør kropslige indtryk. Bl.a. ved at opfordre børnene til at sætte ord på deres oplevelser, når de rører ved ting, spiser, bliver puslet og bevæger sig i naturen
- Børnene lærer at tage tøj på selv, maler og tegner rundt om hænder og fødder og hele kroppen, bladrer i bøger, der handler om kroppen og hvad kroppen kan

Natur og naturfænomener

At arbejde med natur og naturfænomener er vigtigt, fordi vi mener at mennesker trives bedst, når de har en forståelse for de store sammenhænge. Denne forståelse kan opnås gennem både en faglig konkret og en personlig eksistentiel forholdemåde til naturen, som både det vilde, uberørte, det landlige og det grønne både inden for og uden for byen.

En naturoplevelse er et sanseligt møde med omverdenen, hvor følelser og nysgerrighed aktiveres på en særlig stimulerende og uventet måde, der ansporer til at fortolke og skabe mening i såvel de enkelte iagttagelser, som i hele den virkelighed, vi er optaget af.

Målene for barnet er

- At få kendskab til naturfænomener. At sanse vind, sol, vand og de forskellige måder, de kommer til udtryk på og påvirker os.
- At få kendskab til tings oprindelse. Hvor kommer mælken fra? Fra bøgetræ til bog. Fra kornmark til brød. Hvor kommer vi selv fra? Evolution og biologi
- At blive tryg ved at færdes i naturen med henblik på at kunne gebærde sig uden for sine vante omgivelser
- At styrke den sansemotoriske udvikling
- At lade sig udfordre ved at færdes i skov, på skrænter, ved vand, ved strand osv.
- At indgyde respekt for naturen
- At udvikle forståelse for forurening og måder at begrænse den på
- At stimulere nysgerrighed og kreativitet

I praksis understøtter vi udviklingen af kendskab til naturen og naturfænomener således:

- Udflugter til skov, strand, parker, legepladser, kirkegårde o.s.v.
- Dufter, føler og samler ting fra naturen
- Taler om vind, sol, regn, sne o.s.v.
- Sanser varme og kulde
- Taler om ikke at trække i toilettet mere end en gang, at huske og slukke for vandet, når vi har vasket hænder
- Taler om årstiderne og hvilke farver de forskellige årstider har
- Husker at slukke for lyset, når vi forlader et rum
- Ture ud og kigge på forskellige dyr
- Synger sange om naturen
- At sove i naturen, nogle gange i telt
- Lærer børnene ikke at hive blade og blomster af planterne
- At være ude i al slags vejr
- At læse relevante bøger

Kulturelle og kreative værdier

At arbejde med kulturelle udtryksformer og værdier er vigtigt fordi dette medvirker til at berige og inspirere barnet samt at give barnet en varieret opfattelse af sig selv, andre og omgivelserne. Denne opfattelse skal bære og værdsætte et menneskes personlige og sociale identitet livet igennem.

For at kunne dette mener vi, at det blandt andet er vigtigt at kende det enkelte barns kulturelle baggrund og geografiske tilhørsforhold. Hvert hjem har sit eget værdi- og normsæt, som vi bliver nødt til at have en viden om.

Uanset kulturelt tilhørsforhold, bestræber vi os på at barnets helt unikke identitet kan få lov til at udtrykke sig på Martha Hjemmet. Kultur hidrører andet end landegrænser.

Hos os på Martha Hjemmet ser vi det blandt andet som at have mulighed for at give indtryk/udtryk gennem arbejdet i forskellige kreative værksteder, hvor barnet skaber sig selv. Det er vores overbevisning, at man gennem de kreative processer tilegner sig øget bevidsthed omkring egen identitet, selvværd og fællesskabsfølelse.

Dannelsen af en personlighed gør, at man er i stand til at sætte sine erfaringer og oplevelser i relief. Dannelsen er andet og mere, for eksempel at styrke fællesskaberne og deres interesse for det enkelte individ.

Når alt dette er sagt, så mener vi, at det er en forudsætning, at det kreative er lystbetonet/legende for at kunne være identitetsskabende. En god stemning og trygge rammer er en forudsætning for kreativ udfoldelse.

Målene for barnet er

- At opleve og genkende lokalsamfundet
- At børnene skal have kendskab til forskellige materialer og udtryksformer
- At børnene skal udvikle nysgerrighed i forhold til andres kulturelle normer
- At opleve kreative skabelsesprocesser
- At udvikle fantasien

I praksis understøtter vi de kulturelle og kreative værdier således:

- Musisk. Vi synger, danser og udøver rytmik
- Lokalsamfundet: Vi tager på ture, hvor vi taler om vores omgivelser. Vi benytter de arrangementer, der er i København, såsom Jazz Festival og Afrikansk dans. Derudover tager vi på museer, i Zoologisk Have, på biblioteker og i teateret
- Kreativitet: Vi maler, limer, klistrer, tegner og arbejder med mange forskellige materialer.

MARTHAHJEMMETS BØRNEHAVES LÆREPLAN

Alsidig personlig udvikling

At arbejde med den alsidige personlige udvikling er vigtigt, fordi dette medvirker til at barnet kan udvikle en positiv identitet. For at udvikle en identitet, er det vigtigt at blive anerkendt i sin etniske, sociale og familiære baggrund. Det er vigtigt, at barnet kender sig selv og kan afgrænse sig og give udtryk for egne følelser, holdninger og behov. Det er afgørende forudsætninger for at kunne fungere godt som menneske i samspil med andre.

For at barnet skal kunne gøre sin indflydelse gældende i sociale sammenhænge er det vigtigt, at barnet kan aflæse sociale koder, har empati, selvværd og selvagtelse.

Målene for barnet er

- At udvikle selvværd
- At kunne give udtryk for sine følelser
- At udvikle nysgerrighed
- At turde udfordre og udforske sig selv og omverden
- At barnet udvikler sin fantasi
- At udvikle empati
- At kunne indgå i et fællesskab
- At barnet udvikler selvstændighed og et voksende selvværd ved at blive inddraget i hverdagens opgaver og gøremål.
- At barnet opnår færdigheder i selvhjulpenhed, fx ved påklædning, toiletbesøg og borddækning

I praksis understøtter vi alsidig personlig udvikling således:

- Vi anerkender barnets følelser uanset hvilke følelser det er. Vi viser barnet at det er ok, at man er f.eks. rigtig ked af det. Ved at gå barnet i møde, giver vi det mulighed for at blive tryg ved sine omgivelser og barnet tør dermed eksperimentere og udfordre sig selv. Derved lærer barnet sine egne grænser at kende og opnår en større selvindsigt, som vi mener kan styrke et selvværd.
- Vi arbejder med sprogstimulering. For at kunne udtryk for sine følelser, både verbalt og kropsligt, skal man kunne mestre det danske sprog. Vi arbejder med både det talte sprog og kropssproget. Desuden arbejder vi med visuel støtte og med at hjælpe børnene med at sætte ord på deres følelser og behov. Den voksne skal være opmærksom på barnets sproglige begrænsninger og derfor hjælpe barnet med evt. at verbalisere en følelse omkring en hændelse. Eks: "Jeg kan se, at du er ked af det, jeg tror det er fordi Johnny tog din cykel..."
- Vi stimulerer barnets fantasi, nysgerrighed og lyst til at udforske sig selv og omverden gennem leg, hvor den voksne kan "gå foran, ved siden af eller bagved" igennem legen og inspirere til, at legen indtager nye dimensioner eller retninger uden dog at være alt for forstyrrende. Dog kan det også være nødvendigt at den voksne intervenerer i legen for at understøtte et barns initiativ og trang til at indtage en ny position. Vi vil skabe rum til at legen kan udvikle sig og børnene tør eksperimentere. For at opnå dette vil vi tilstræbe at børnene er i små grupper med en voksen, hvor det er muligt at være nærværende og få den nødvendige ro til at fordybe sig, barn som voksen.
- Vi vil understøtte barnets udvikling af empati ved, at vi i hverdagen gennem omsorg, empati og anerkendelse for det enkelte barn, skaber et rummeligt miljø, hvor alle følelser er betydningsfulde.
- Vi vil understøtte, at alle børn får en mulighed for at indgå i et fællesskab. Dette vil vi gøre ved at afholde samling hver dag, hvor vi taler om, hvem der er tilstede den pågældende dag og hvem der er syg o.s.v. Desuden er vi opmærksomme på at alle børn får sagt og vist de andre noget, som er vigtigt for den enkelte. Det være sig f.eks. til samlinger eller under måltidet, hvor der er rig mulighed for at alle kan komme til orde. Det er den voksnes ansvar at støtte denne proces for de børn, som måske ikke er så synlige i fællesskabet, som er generte eller utilpasse eller som måske endda står lidt udenfor fællesskabet. Vi kan f.eks intervenere ved at vende en samtale i en ny retning. For at kunne deltage i et fællesskab er det nødvendigt at kunne kommunikere med sine omgivelser. For at udvikle dette har vi sprogstimulering til børn, som har brug for dette og til børn med særlige behov benytter vi os af ekstern samarbejdspartnere så som PPR. For at barnet ikke skal ekskluderes er det væsentligt også at kende til de gængse regler, normer og sociale spilleregler. Vi vil hjælpe børnene hertil ved at være synlige rollemodeller. Samtidig vil vi være reflekterende over egen og andres praksis og normer og kontinuerligt samtale herom. Dette er med til at sikre, at vi ikke fører bevidstløst vores egne og måske ikke altid hensigtsmæssige normer over på børnene.
- Vi inddrager børnene i hverdagens opgaver og gøremål

Sociale kompetencer

At arbejde med at støtte børnene i udviklingen af deres sociale kompetencer er vigtigt, fordi de sociale kompetencer er afgørende for vores evne til at kunne indgå i relationer med andre mennesker og derigennem løbende udvikle identiteten.

At lære at blive sig selv fordrer gode sociale kompetencer, for det er i samspillet med andre mennesker, at vi får mulighed for at få øje på hvem vi er. Når barnet vokser op skal det dels lære at blive sig selv, dels at kunne indgå i et fællesskab og samtidig fastholde sin egen identitet i fællesskabet.

Vi på Martha Hjemmet ser følgende forudsætninger for udviklingen af sociale kompetencer og derfor bestræber vi os på at:

- Børnene anerkendes og respekteres som de personer, de er, og de skal opleve, at de er en del af fællesskaber på Martha Hjemmet .
- Børnene skal opleve tryghed og tillid i deres relationer til voksne og andre børn på Martha Hjemmet, og vi er kendetegnet ved rummelighed og ved at tage afstand fra mobning, drilleri og eksklusion.
- Børnene skal inddrages og opmuntres til at være aktive deltagere, der samarbejder med andre og er med i demokratiske beslutningsprocesser.
- Børnene skal af os mødes på deres bedste intentioner
- Vi forsøger at hjælpe børnene til at udvikle en forståelse for en grundlæggende accept af andre mennesker uanset kultur, miljø, holdninger og eventuelle handicaps. I hverdagen er vi aktivt hjælpende og verbalt guidende i udviklingen af de sociale kompetencer.
- Vi understøtter børnenes handlinger og ageren, når der er brug for dette og øver os i at trække os tilbage i de situationer, hvor børnene kan selv.
- Vi arbejder med ”den gode tone”/den anerkendende tilgang i dagligdagen og tilstræber dette på børne-, kollegialt- og ledelsesniveau.

Målene for udviklingen af sociale kompetencer er:

- At alle børn oplever at tilhøre en gruppe, og at alle børn har ret til en bedste ven.
- At alle børn får mulighed for at indgå i et fællesskab
- At børnene får tid og ro til fordybelse i små grupper, som efter hensigten skal give større mulighed for tilknytning og fællesskabsfølelse børnene imellem.
- At børnene lærer at tage del i pædagogiske aktiviteter såsom samling og at tage på tur.
- At barnet opnår kendskab til generelle normer og regler i Martha Hjemmet og er i stand til at efterleve dem, fx at man ikke må slå hinanden, at man kan vente på tur, og at man ikke skal drille for at gøre andre kede af det.
- At børnene lærer at tackle situationer, hvori de har mødt modstand eller tilmed nederlag

I praksis understøtter vi udvikling af de sociale kompetencer således:

- Vi er opmærksomme på det enkelte barn.
- Vi taler løbende om, hvem der har brug for ekstra støtte, og ”freder” de børn, som er ved at etablere venskaber/grupper.
- Vi holder samlinger.
- Vi tager på ture i små grupper, der er dannet ud fra pædagogiske overvejelser, hvor der tages hensyn til dannelse af venskaber/grupper. På turene tages der udgangspunkt i børnenes fælles interesser.
- De voksne deler sig op i små aktivitetsgrupper, der er fysisk adskilt, så børnene ikke forstyrres i deres fordybelse.
- Ved samlinger og andre fælles aktiviteter planlægger de voksne, hvilke roller den enkelte har. Eksempelvis hvem er styrer, og hvem understøtter aktiviteten.
- Vi giver børnene medbestemmelse.
- Vi lærer børnene at passe på deres legetøj og tøj. Når de er færdige, lægger man det i sin skuffe/garderobe.
- Ved samling lærer man at vente på tur og lytte til sine kammerater og voksne.
- Når de vasker hænder, lærer de at stå i kø og vente på hinanden.
- De voksne revurderer løbende regler og normer. Vi efterlever som voksne egne regler og normer ved fx at tale pænt.
- Som voksne er vi tydelige og anerkendende. Vi rummer forskelligheder og er tålmodige
- Vi giver børnene plads til at have de følelser, de nu engang har.
- Vi støtter op om venskaber

Sproglig udvikling

Sproget er en grobund for identitetsdannelsen.

Vi arbejder både med den verbale og den nonverbale kommunikation.

At arbejde med sprog er vigtigt, fordi det er et af de grundlæggende redskaber for, at et barn kan kommunikere og dermed indgå i sociale relationer med andre. Det er vigtigt, at det verbale sprog er nuanceret, så barnet kan indgå i legene med de andre børn i institutionen.

Sproget er vigtigt for at kunne udtrykke egne følelser og behov, og det kan være med til at forstå andres. Dette giver mulighed for, at barnet lettere kan være i stand til at løse konflikter på en hensigtsmæssig måde. Det udviklede sprog vil kunne give barnet større status i legen og dermed i gruppen. Ved at støtte barnet i at lære at aflæse andre børns signaler, giver vi barnet værktøjerne til at kunne udvikle empati.

Et veludviklet sprog og en god sprogforståelse er med til at optimere børnenes muligheder for at deltage i undervisningen i skolen.

Målet for udviklingen af den sproglige kompetence er:

- At blive i stand til at udtrykke behov og følelser.
- At få redskaber til at blive bedre til at løse konflikter.
- At få en udvidet begrebsforståelse.
- At opleve at blive forstået og selv kunne forstå andre.
- At kunne danne venskaber.
- At få adgang til fællesskaber.
- At kunne fortælle et handlingsforløb.
- At udvikle fantasien.
- At kunne tænke abstrakt..
- At opnå selvforståelse.
- At udvikle et alderssvarende sprog (ref.: Helle Bylander: ”Sprogets milepæle”)

I praksis understøtter vi den sproglige udvikling således:

- Samtalen er omdrejningspunkt for alle aktiviteter
- Holde samlinger med børnene, hvor sprogudviklingen understøttes af konkreter og sanglege.
- Læse bøger med børnene, både i små og store grupper.
- I perioder arbejde med temaer, hvor vi bl.a. har ekstra fokus på det at være en god ven.
- Skabe små legemiljøer, hvor der er plads til fordybelse og sproglig udvikling.
- Spise i små grupper, så der er ro til dialogen mellem børn og voksne. Vi ser måltidet som et meget vigtigt læringsrum.

I forhold til de sprogligt særligt udsatte børn har vi fokus på:

- At de kommer i små sproggrupper, hvor vi fordyber os i forskellige emner, fx vilde dyr, frugter og eventyr.
- At de, der fx har en meget langsom udvikling, indstilles til talepædagog og eventuelt kommer i sprog-gruppe uden for huset.
- At vi opfordrer forældre og søskende til fortsat tale og læse på modersmålet.

Krop og bevægelse

At arbejde med krop og bevægelse er vigtigt fordi, at barnet gennem bevægelse lærer om sig selv og sin omverden gennem sanserne og opnår derved en større kropsbevidsthed.

Sanselighed er afgørende for, at barnet kan udtrykke sine følelser og behov og f.eks. udtrykke, at de er sultne, at de fryser, er trætte eller at noget er farligt.

At barnet gennem bevægelse får styrket den vestibulære sans er afgørende i forhold til balancenerven og koordinering.

Desuden styrker vi gennem bevægelse barnets muligheder for læring på flere planer og styrker evnen til at koncentrere sig. Det er vigtigt at anerkende legens betydning i forhold til den motoriske og sociale udvikling og ikke mindst bruge bevægelse som et fælles tredje.

Først og fremmest skal børnene opleve glæde og begejstring ved at bevæge sig, da det giver bl.a. lyst, kraft, selvværd, gå på mod, nysgerrighed og fysisk tilfredsstillelse. At arbejde med kroppen handler derudover også om, at barnet får en bevidsthed om, hvad der er godt for kroppen fx sundt/usundt, og hvorfor det er vigtigt at passe på sin krop.

Målene for barnet er

- At de oplever glæden ved at bevæge sig
- At de får muligheden for at komme i ”flow”
- At de lærer de sociale spilleregler, såsom at vise hensyn, give plads til hinanden, fair play
- At de udvikler kropsbevidsthed så som at de mærker deres puls, varme i kroppen, muskelkraft samt deres begrænsninger
- At de får kropslige succesoplevelser
- At de udvikler deres motorik og deres kropsformåen

I praksis understøtter vi krop og bevægelse således:

- At de voksne inspirerer ved at deltage og være rollemodeller og at vi skaber en dagligdag, hvor der er plads til at udfolde sig kropsligt.
- At vi lærer dem forskellige børnelege og såkaldte fantasirejser.
- At vi tilbyder børnene rum og tid til at udfolde sig og undervejs støtter vi en opmærksomhed hos børnene på deres kroppes reaktioner.
- Vi hjælper dem til at føle succes ved nogle gange at overskride deres egne grænser og få oplevelsen af at kunne noget som de ikke har turde før.
- Vi sørger for aktiviteter, der tilgodeser de motoriske grundbevægelser
- Vi inddrager kroppen i samlinger (f.eks. ved at børnene på skift rejser sig og tæller)
- Vi møder børnene med anerkendelse og er opmærksomme på, hvordan vi med det narrative kan understøtte eller udvikle positive selvfortællinger

Natur og naturfænomener

At arbejde med naturen og naturfænomener er vigtigt fordi, at barnet derigennem udvikler en større forståelse for sig selv og den omverden, det er en del af. Det vil give barnet en større livsduelighed og livsglæde ,på sigt, ved at være i forståelse og kontakt med naturen og dens muligheder og begrænsninger.

At bo på denne planet fordrer respekt og forståelse for naturen. Det er væsentligt at børnene får en gryende miljøbevidsthed for at kunne respektere og passe på naturen. Det er også vigtigt at være bekendt med naturen og naturfænomener fordi vi ofte er underlagt naturens luner og med kendskab hertil kan børnene på sigt bedre udvikle strategier for hvordan de kan navigere i – eller på trods af naturens luner. Det er vigtigt at kende til dyrene der lever i naturen, botanik og de forskellige årstider.

Målene for barnet er

- At barnet udvikler kendskab til naturen
- At barnet lærer om dyrene der lever i naturen
- At børnene lærer noget om de forskellige årstider
- At lære om ”fra jord til bord”
- At børnene får kendskab til forskellige naturfænomener
- At børnene får kendskab til miljø, genbrug og økologi
- At børnene lærer om botanik

I praksis understøtter vi udviklingen af kendskab til naturen og naturfænomener således:

- At vi tager på ture ud af huset…. Til stranden, i skoven, på landet….
- At børnene får kendskab til dyrene, der lever i naturen
- At have en løbende opmærksomhed på årstidernes skiften og inddrage hverdagens aktiviteter heri, fx høst fest.
- Så nogle frø, og se hvordan vandet og solen kan få planter til at gro. Opsamle regnvand til vanding af planter. Vi planter selv afgrøder og nyder derefter høsten. Tager på ture hvor der er mulighed for at se afgrøder før og efter bearbejdning. Få mulighed for mærke og se og dufte forskellig slags jord. Tale om ”fra jord til bord”….
- Lave tema om hvordan vi passer på naturen, genbrug, tage vores affald med, slukke for lyset osv
- Tage ud i skoven eller i parkerne og se og føle på forskellige planter, tage blade med hjem og lave aftryk af dem, tegne forskellige planter og træer. Besøge botanisk have
- Vi taler om vejret, og er ude og opleve det
- Vi laver årstidsbestemte aktiviteter og inkluderer eksperimenterende tilgang/ Børne Science

Kulturelle udtryksformer og værdier

At arbejde med kulturelle udtryksformer og værdier er vigtigt, fordi det medvirker til at berige og inspirere barnet i dets udvikling. Det giver barnet en varieret opfattelse af sig selv, andre og omgivelserne. Denne opfattelse skal bære og værdisætte en stor del af et menneskes personlige, sociale og kulturelle identitet livet igennem.

Vi ser kulturelle udtryksformer som det at få mulighed for at give udtryk for indtryk gennem tilbud om forskellige kreative processer. Det er vores overbevisning, at man gennem kreative processer tilegner sig øget bevidsthed omkring identitet, selvværd og fællesskabsfølelse. Ovennævnte er vigtigt for dannelsen af personligheden, da det gør at man bliver i stand til at sætte sine erfaringer og oplevelser i perspektiv. Gennem de kreative processer kan man styrke fællesskaberne og den enkeltes muligheder for deltagelse i fællesskabet.

Vi tror på, at man igennem æstetiske læreprocesser får mulighed for at lære sig selv bedre at kende og enten fremme sit udtryk eller tilegne sig en udtryksform fx musik, tegning, dans o.s.v. Vi tror at det på sigt vil højne ens livskvalitet og muligheder for trivsel, da det er en væsentlig kompetence at kunne udtrykke følelser, oplevelser, sindstilstande som ikke lige lader sig verbalisere.

Vi mener at man med et kendskab til sin egen og andres kultur dels udvikler større tolerance men også personlig styrke og ro ved at man kender sin egen historie og baggrund.

På Martha Hjemmet er der børn med mange forskellige kulturer og geografiske tilhørsforhold, derfor er det vigtigt at have indsigt i denne del, at være nysgerrig og åben da vi dermed bedre lærer hinanden at kende og det styrker også fællesskabet. Vi skal have respekt for hinandens forskelligheder og vi ser forskelligheder som en ressource.

Målene for barnet er

- At få kendskab til sin egen families kultur.
- At få indblik i de andre børns dagligdag
- At få kendskab til dansk kultur og historie
- At udvikle tolerance og respekt for andre kulturer
- At lære om forskellige verdensdele
- At kunne indgå i æstetiske læreprocesser

I praksis understøtter vi den kulturelle udvikling således:

- Ved samlinger og ved måltidet at inddrage børnenes fortællinger fra deres hverdagsliv – at ”forstørre” disse. At tale positivt om hinandens forskelligheder og udvise nysgerrighed.
- Ved at snakke om barnets ferier og hverdag i børnehaven
- Ved at vise nysgerrighed og åbenhed overfor forældre og børnenes liv udenfor børnehaven og inddrage forældrene i aktiviteter i huset.
- At lave barnets hus og bog sammen med barnet og snakke ud fra disse i hverdagen sammen med barnet og dets venner.
- Ved at synliggøre dansk kultur fx juletraditioner, påske, fastelavn, luciaoptog o.s.v.
- Ved at vi planlægger temamåneder, hvor vi fordyber os i forskellige temaer og hvor både indblik i kulturelle forskelligheder og kreative processer er indarbejdet
- Ved at vi tilbyder børnene kulturelle oplevelser såsom forskellige kunstmuseer.
- Ved at børnene bliver præsenteret for forskellige materialer, et vist kendskab til farvelære, tegne-male metoder, formsans, samt at tilbyde børnene at komme i ”flow” via disse aktiviteter
- Vi tilbyder børnene mulighed for fordybelse i forskellige kreative processer, hvor mange udtryksformer præsenteres herunder musik, sang, dans, tegne/male, teater o.s.v.

Børn med særlige behov

I vores forståelse af børn med særlige behov læner vi os op af Københavns kommunes definition:

> ”Børn og unge med særlige behov skal støttes, så de opnår lige muligheder for udfoldelse, udvikling og sundhed, får en opvækst med trivsel og gode vilkår og samme grad af succes i voksenlivet som andre.” [1]

[1] Folderen ”Børne- og ungepolitik”, Københavns kommune, Børne- og ungdomsforvaltning, Socialforvaltning

Hvad vi forstår ved begrebet ”børn med særlige behov”

”Børn med særlige behov” forstår vi som børn, der ikke umiddelbart kan indgå i børnegruppen uden en form for særlig støtte, altså børn som kræver ekstra støtte og opmærksomhed. Årsagerne hertil kan både være et fysisk eller psykisk handicap/vanskelighed, børn der over en længere periode har været udsat for negative hændelser, eksempelvis længerevarende sygdom i familien eller dødsfald i familien. Det kan også være børn, der er udsatte pga. deres sociale baggrund – fysisk og psykisk omsorgssvigtede børn.

Er det sidste tilfældet, har børnene gennem længere tid været udsat for en kombination af risikofaktorer. Disse børn kan have vanskeligt ved at regulere egne følelser, så dårligt tilpassede strategier overtager. Deres kommunikationsform, både verbal og nonverbal, er ofte uhensigtsmæssig, og børnene kan derfor have vanskeligt ved at indgå i sociale fællesskaber og dermed blive en del af legen. Børnene skal derfor have hjælp af de voksne til at knække koderne i de forskellige kontekster, de er en del af i institutionen.

Hvordan arbejder Martha Hjemmet med børn med særlige behov?

Børn med særlige behov har brug for strategier, der kan hjælpe dem med at lære og mestre hverdagen. Vi skal støtte børnene med henblik på:

- at barnet opnår selvværd.
- at barnet lærer at indgå i sociale relationer.
- at barnet lærer egne muligheder at kende, både fysisk og psykisk.
- at lære barnet at erstatte uhensigtsmæssige handlemønstre med nye.
- at lære egne grænser at kende, så de kan kende andres.
- at lære barnet at indgå i relationer med andre mennesker.
- at barnet kan markere sine egne grænser på en hensigtsmæssig måde.
- at barnet kan give udtryk for egne behov og se andres – at vise empati.
- at barnet kan give såvel som modtage omsorg, tryghed og glæde.

Hvordan arbejder Martha Hjemmet med børn med særlige behov?

- Ved at observere børnene.
- Ved at være gode rollemodeller, der er anerkendende i tilgangen til såvel voksne som børn
- Ved at være tydelige voksne over for forældrene, ved at signalere at vi er til rådighed og tilbyder vejledning.
- Vi samarbejder med forældrene om deres børns trivsel.
- Vi viser børnene, at den voksne tager ansvaret ved at være en tydelig voksen.
- Vi er omsorgsfulde og ansvarlige voksne.
- Vi støtter børnene i at lære at håndtere konflikter.
- Vi tilrettelægger læreprocesser, der gør det muligt for barnet at opleve, at det har værdi i gruppen.
- Vi stiller os selv til rådighed som voksne, barnet kan skabe relation til og dermed give mulighed for tilknytning
- Vi støtter børnene i sociale sammenhænge.
- Vi støtter børnene i at blive inkluderet i børnegruppen.
- Vi afgrænser børnene ved at lave små grupper, der opfordrer til fordybelse i den pågældende læreproces ved hjælp af fysisk afskærmning.
- Vi har fokus på børnenes styrker.
- Vi forsøger at møde børnene der, hvor de er, og give dem udfordringer, som de kan imødekomme.
- Vi tilbyder dem en struktureret hverdag.
- Vi sørger for tværfagligt samarbejde, både i huset og med vores tværprofessionelle samarbejdspartnere såsom sundhedsplejerske, PPR, børneklinikken, talepædagog osv.
- Vi tilstræber at rumme de enkelte børn og deres særlige behov.
- Vi vægter tidlig indsats højt.
- Vi arbejder med praksisfortællinger i vores daglige arbejde med det enkelte barn og gruppen som helhed.
- Som pædagoger reflekterer vi over den måde, hvorpå vi møder barnet.
- Ved at udarbejde sorg- og kriseplan.

Hvilke tegn kan der være på, at barnets udvikling er positiv?

- Når vi ser trivsel hos det enkelte barn
- Når barnet kan indgå i fællesskaber
- Når vi oplever, at barnet kan knytte sig til en enkelt voksen
- Når barnet har fået en god oplevelse – succesoplevelser styrker børnenes selvværd
- Når vi ser en gradvis udvikling, også selvom det er små skridt.
- Når barnet tør prøve nye ting – eller at barnet kan holde sig tilbage.
- Når barnet giver udtryk for at kunne markere sin egen grænse på en hensigtsmæssig måde.
- Når barnet kan give udtryk for egne behov og for at se andres – at vise empati.
- Når barnet kan give såvel som modtage omsorg, tryghed og glæde.

Brohusgade 7-9, 2200 København N | : 82 56 59 27 | : www.marthahjemmet.dk| : martha@marthahjemmet.dk
Layout: Eva Louise Strandmose | : eva@strandmose.dk

